

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΔΙΑΝΑΚΗΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΥΚΛΩΠΑ ΟΠ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ ΜΑΤΙ, ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΧΡΑΑΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, ΤΗ ΜΟΔΑ ΩΣ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΤΕΧΝΗ, ΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΓΙΑΚΙ

Συνέντευξη ΔΗΜΗΤΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ Φωτογραφία ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΓΚΕΑΣ/ΑΤΟΡΟΣ

M

ουσείο 21_21 Design Sight, Τόκιο, Ιανουάριος 2008. Στα εγκαίνια της έκθεσης *Bulls Eye Special 2008* οι άνθρωποι του μουσείου, περίπου 100 άτομα, φορούν το ίδιο t-shirt με τη μορφή του Κύκλωπα Οπ; Ένας γήνατας, ένας gentleman, ένας πολεμτικός κατά του κακού ματιού. Γι' αυτό και ο Ισάι Μιγιάκι, ο εμπνευστής του πρωτοποριακού μουσείου που προσβεί: τη συνεργασία μεταξύ σχεδιαστή, ταπειρών, μηχανικών, καλλιτεχνών και ερευνητών για «νέες ερμηνείες του "κόσμου"», τον αναγνώρισε ως προστάτη της έκθεσης και του κτηρίου.

Πώς δημιουργήθηκε ο Κύκλωπας Οπ;

Όταν η Μιντόρι Κιταμούρα, διευθύντρια του στούντιο Μιγιάκι και μία από τις εμπλεκόμενες της έκθεσης *Bulls Eye Special 2008*, μου έδειξε ένα μίτι που της είχαν κάνει δώρο από την Ελλάδα. Με ρώτησε αν ήθερα κάτι για τα φυλακτά και μου ζήτησε να γράψω ένα σχετικό κείμενο στον κατάλογο και να φτιάξω ένα κολλάζ ή μια φωτογραφία με ματόκλιτα. Εγώ ενθουσιάστηκα και σκέφτηκα αυτόν το χαρακτήρα για να «φυλάει» το χώρο της έκθεσης σαν μια πρόεκταση του τι είναι το γαλάζιο μάτι. Τον κάναμε 4,5 μέτρα ύψος και τυπώθηκε από την εταιρεία Seiren, που κάνει εκτυπώσεις σε υφάσματα, σε ένα ειδικό ύφασμα που λέγεται viscotex – μοιάζει με βελούδο και είναι λίγο ανάγλυφο. Ο Οπ ήταν κάτι σαν θεοτίτα μέσα στην έκθεση και όταν πλησιάζαμε του κάναμε όλοι μια υπόκλιση.

Τελευταία ο όρος design διεκρινείται για να συμπεριλάβει το βιομηχανικό σχεδιασμό προϊόντων, το σχεδιασμό ρούχων, τη γραφιστική.

Ουσιαστικά το 21_21 Design Sight εκφράζει ακριβώς αυτό. Το 21_21 είναι ένα εργαστήριο ιδεών και συνεργασίας ανάμεσα σε καλλιτέχνες, επιστήμονες, ανθρωπολόγους και εθνολόγους που ετοιμάζουν από κοινού μία έκθεση, που θα είναι το τελικό προϊόν και το έργο όλων. Όταν ο Μιγιάκι ετοίμαζε την έκθεση με τίτλο *Ο άνθρωπος του 21ου αιώνα* (σ.σ. από 30/3/2008 μέχρι 6/7/2008), θα περιελάμβανε καμίζι που αφορά το δικό του έργο, όμως εκείνος συμπεριέλαβε στην έκθεση μόνο με ένα έργο κι έχει καλέσει άλλους 10 καλλιτέχνες να δουλέψουν μαζί, δηλαδή έχει την καλλιτεχνική διεύθυνση της ιδέας. Και μόνο το ότι έφτιαξε ένα χώρο που προσεγγίζει συνολικά το design και όχι μόνο τη μόδα, είναι ενδεικτικό του δρόμου που έχει ακολουθήσει. Τα πάντα είναι design γι' αυτόν η ίδια η ζωή είναι design.

Ρέι Καβακούμπο ή Ισάι Μιγιάκι;

Είναι τεράστιες προσωπικότητες και οι δύο. Η Ρέι Καβακούμπο είναι πιο «έτοπος» από τον Μιγιάκι, με την έννοια ότι έχει αποφασίσει, από την ώρα που ξεκίνησε, ότι θέλει να κάνει πράγματα που να μην έχουν ξαναδοθεί. Είναι πολύ δύσκολο και τρελό να βάλει κάποιος αυτόν το στόχο και να αρχίζει να δουλεύει. Η Καβακούμπο έχει κάνει αυτό που λέμε δύσκολα ρούχα, τα οποία όμως έχουν βρει ένα κοινό: έχει μια καταπληκτική επιχείρηση, κάνει ακόμα αυτή τη δουλειά και φαντάζομαι ότι κάθε νέος σχεδιαστής αβανγκάρντ τη βλέπει σαν θεά. Και είναι. Ο Μιγιάκι, από την άλλη πλευρά, αν δεν υπήρχε, θα έπρεπε να εφευρεθεί όπως διάβασα κάπου. Δουλεύει κι εκείνος πάνω σε μία ιδέα, όπως τα

Pleats Please, το one piece of cloth, αλλά πολύ πιο οργανικά από ό,τι η Καβακούμπο. Είναι και οι δύο μια πολύ μεγάλη πηγή έμπνευσης για μένα.

Όταν πήγα για πρώτη φορά να συναντήσω τους ανθρώπους του Μιγιάκι για να τους προτείνω τη συμμετοχή του στις *Πλακώσεις*, στο τέλος του ραντεβού έδωκα μια πολύ μεγάλη γκάφα. Είχα διαβάσει ο' έναν οδηγό του Τόκιο ότι αξίζει να δεις το δρόμο της Comme des Garçons, όπου βρίσκεται η μαγαζιά της. Πρόκειται γι' αυτόν τον καλτ δρόμο στην Λογιάμα, όπου βρίσκεται και το κατάστημα της Prada. Τους είπα λοιπόν: «Θα ήθελα πάρα πολύ να πάω στο δρόμο της Comme des Garçons». Γυρίζει τότε η Μιντόρι Κιταμούρα και μου λέει: «Αυτό που για κάποιους είναι ο δρόμος της Comme des Garçons για άλλους είναι ο δρόμος του Ισάι Μιγιάκι» και γελάει. Μου έδωσαν κάποιον να με συνοδεύει και αυτό που πραγματικά θαύρασα είναι ότι πριν με πάνε στα καταστήματα του Μιγιάκι, που το καθένα έχει διαφορετικές συλλογές και concept, με πήγαν στο κεντρικό κατάστημα της Comme des Garçons που είχα ζητήσει.

Τι σας γοητεύει στη μόδα;

Ουσιαστικά δεν με ενδιαφέρει καθόλου η μόδα. Αισθάνομαι ότι όσοι σχεδιαστές με ενδιαφέρουν και με εντυγχάνουν είναι απλά καλλιτέχνες που εκφράζουν τις ιδέες τους μέσα από τα ρούχα. Η εικόνα που θέλουν να δημιουργήσουν, το λεξιλόγιο που φτιάχνουν γύρω από τα ρούχα τους, ακόμα και το πότε είναι φτιαγμένα για να φορεθούν είναι μια ολόκληρη πρόταση που κάνουν οι σχεδιαστές. Αυτό που βλέπουμε στην επίδειξη δεν είναι αυτό που θα φορεθεί, ούτε αυτό που θα παραχθεί. Ανάλογα με τη ζήτηση που θα έχει από τους αγοραστές, θα γίνει ή δεν θα γίνει ποτέ. Το οόου είναι για μένα μια θεατρική παράσταση που απολαμβάνω με όλα τα κτήρια του θεάματος.

Σε τι φάση βρίσκεται η σύγχρονη ελληνική μόδα;

Δεν έχουν γεννηθεί οι συνθήκες για να γεννηθεί κάτι παρ'απάνω. Το λέω σε σχέση με την Αμβέρσα όπου τη δεκαετία του '80 ξεπήδησε μια συντροφιά, μια γενιά που ξεχώρισε διεθνώς σε ένα χώρο που πριν δεν υπήρχε τίποτα – η Ολλανδία που την ίδια εποχή έκανε εντυπωσιακές κινήσεις δεν έφτασε στο επίπεδο της Αμβέρσας. Αν δεν καταλάβει κάποιος το φαινόμενο της Αμβέρσας, μπορεί να πει πολύ απλά και εύκολα ότι δεν υπάρχει εδώ η βιομηχανία που θα στηρίζει κάτι τέτοιο. Όμως δεν είναι έτσι, γιατί ούτε στην Αμβέρσα υπήρχε βιομηχανία για να στηρίξει έναν ανεξάρτητο σχεδιαστή μόδας που θέλει να προτείνει κάτι καινούριο – αυτό που όλους μας ενδιαφέρει αυτή τη στιγμή. Δημιουργήθηκε ένας πολύ έντονος και ιδιαίτερος σχεδιασμός ρούχων που προσεβήθηκε ως αυτόνομη ιδέα. Μετά βρήκαν πού θα τα φτιάξουν. Η ίδια η Αμβέρσα δεν είχε τον τρόπο να τα παράγει, αυτό όμως δεν τους σταμάτησε. Είναι υπέροχο το ότι οι Βέλγοι προσέβαλαν την ιδιαιτερότητα και την ατομικότητα του καθέναν ξεχωριστά. Και οι σχεδιαστές (σ.σ. Demeuleneester, Bikkembergs, Van Noten, Van Saene, Van Beirendonck, Marina Yee) ήταν τελείως διαφορετικοί και αν δεν υπήρχαν οι Γαλλοί σχεδιαστές, δεν θα υπήρχαν οι Βέλγοι. Ναι, μια διεθνής παράδοση και όχι τοπική.

Τι σας ενδιαφέρει στη λαογραφική παράδοση και στην αρχαία κουλτούρα;

Θέλω να βλέπω την τέχνη της αρχαίας Ελλάδας και των άλλων ιστορικών περιόδων ή των διαφορετικών φυλών με τη σύγχρονη ματιά, σαν κάτι πολύ ρεαλιστικό που υπάρχει τώρα. Φυσικά, παίζει ρόλο το πότε έγινε και μπορεί να παραμυθιάζοσαι σε σχέση με το φορτίο και τη σημασία που έχει στην εποχή του και στην ιστορία της Τέχνης, αλλά για μένα αυτό που είναι πιο σημαντικό είναι η ενέργεια που μου δίνει σήμερα, η ερμηνεία που μπορώ να δώσω με έναν αυθόρμητο τρόπο.

Δεν φανταζόμουν ποτέ ότι θα με ενδιέφεραν τα παραδοσιακά ελληνικά κοστούμια. Όταν έβλεπα τις παραδοσιακές στολές, πραγματικά τις οικειώνομαι, ήταν ένα κακό φολκλόρ. Ιδιαίτερα ο τρόπος που τις φορούσαν σε διάφορα υφασμάτινα ήταν ό,τι πιο αποθητικό υπήρχε. Ποτέ δεν ήμουν λάτρης. Η Ιωάννα Παπαντωνίου έβλεπε τις παραδοσιακές ενδυμασίες διαφορετικά και χρησιμοποιούσε στοιχεία στη σκηνογραφία και την ενδυματολογία της στο θέατρο. Για μένα ήταν αποκαλυπτική μια επίσκεψη στο αρχείο Ελληνικής Παραδοσιακής Ενδυμασίας του Λυκείου των Ελλήνων στο οποίο με είχε σταλεί η κα Παπαντωνίου για να βοηθήσω την κα Ντίνα που φροντίζει τα ρούχα να τα τακτοποιήσουμε μετά από μια παράσταση. Όταν είδα τις στολές, σκέφτηκα ότι ένας

«Με ενδιαφέρουν οι υβριδικές μορφές τέχνης. Η διαφήμιση ενός προϊόντος μπορεί να είναι το ίδιο εντυπωσιακή και συγκινητική με ένα έργο τέχνης. Ένα ρούχο από ένα σχεδιαστή μπορεί να είναι ταυτόχρονα ρούχο και έργο τέχνης. Έχουν πέσει λίγο τα σύνορα μεταξύ των τεχνών»

σύγχρονος σχεδιαστής θα μπορούσε να τις χρησιμοποιήσει ξανά σαν έμπνευση για να κάνει κάτι καινούριο. Εκείνη την εποχή έκανα κοστούμια για το θέατρο και με εμπήρασε στο τι θα μπορούσα να κάνω στην ενδυματολογία.

Σας απασχολεί η δημοσιότητα μιας νέας ελληνικότητας;

Όχι, θεωρητικά δεν με απασχολεί. Ακόμα να κάνω τον Οπ, αλλά το μάτι έχει σχέση με τη μορφοπλαστική παράδοση γενικότερα. Αν γίνει κάτι, θα γίνει από μόνο του επειδή το έχεις μέσα σου, σε απασχολεί. Όμως όταν παίρνω τον Μάρκο Τσίμπλον να κάνουμε τον φρουσταναλέ για το βίντεο *Infusion*, εγώ βλέπω τη φρουσταναλέ ως σύγχρονο κομμάτι κι έτσι φολκλόρ. Αυτό μπορεί να οφείλεται στη συνεργασία μου με την Ιωάννα Παπαντωνίου, η οποία έχει ιδρύσει το Λαογραφικό Πελοποννησιακό Ίδρυμα και είναι από τους ανθρώπους που με έχουν επηρεάσει πολύ. Η μορφή να οφείλεται ότι μέχρι τα 18 μου ζούσα στην Κρήτη και δεν είχα επαφή με αβανγκάρντ κινήματα!

Υπάρχουν καλλιτέχνες που σας έχουν επηρεάσει;

Ο Μπιομπι Γουίλσον. Έχω δουλέψει 3 μήνες μαζί του στο Watermill Center στο Λονγκ Άιλαντ, όπου καλεί καλλιτέχνες απ' όλο τον κόσμο και δουλεύει μαζί τους τα projects του ο' ένα είδος κοινοβίου. Είναι ένας άνθρωπος που κάνει πολύ διαφορετικά πράγματα πάνω σε μια βουρική οκέψη. Έχει συλλογές έργων τέχνης και αντικείμενων, εμπλέεται εκθέσεις δικές του ή άλλων, είναι ταυτόχρονα σκηνοθέτης, σκηνογράφος και ζωγράφος.

Είστε καλλιτεχνικός διευθυντής της Ατορος, επιμελητής εκθέσεων, ενδυματολόγος, σκηνογράφος και καλλιτέχνης.

Δεν μπορώ να δω τον εαυτό μου μόνο σε ένα χώρο. Είναι δύσκολο να κάνεις αυτό το πέρα δώθε, αλλά με ενδιαφέρει πιο πολύ και άρμια να παρατηρώ ότι αυτοεκφοράζεται σήμερα διεθνώς από πολλούς καλλιτέχνες. Κάποιοι καλλιτέχνες θέλουν να μεταβούν από τον ένα χώρο στον άλλο, αυτό κάνει η Ατορος (σ.σ. για περισσότερες πληροφορίες στο www.atoros.gr). Με ενδιαφέρουν οι υβριδικές μορφές τέχνης. Η διαφήμιση ενός προϊόντος μπορεί να είναι το ίδιο εντυπωσιακή και συγκινητική με ένα έργο τέχνης. Ένα ρούχο από ένα σχεδιαστή μπορεί να είναι ταυτόχρονα ρούχο και έργο τέχνης. Έχουν πέσει λίγο τα σύνορα μεταξύ των τεχνών. Ατορος σημαίνει μια κατάσταση όπου δεν ξέρεις ακριβώς πού βρίσκεσαι, είναι ο χώρος του υβριδίου και των συνόρων που δεν είναι εντελώς προδιαγεγραμμένα. Τώρα το πώς το κάνει αυτό ο καθένας είναι άλλη ιστορία.

Πώς ξεκίνησε η συλλογή των χάρτινων φορεμάτων;

Η συλλογή ανήκει στην πολιτιστική μη κερδοσκοπική εταιρεία Ατορος, που ιδρύσαμε το 2003 με τον Στάμιο Φαφαλιό και τον Δημήτρη Παπανικολάου, δι-

Από την έκθεση Χρααας στον Κύκλωπα Οπ για την έκθεση του Μιγιάκι στο Τόκιο. Εμπνευστής και των δύο ο καλλιτεχνικός διευθυντής της πολιτιστικής εταιρείας Ατορος, επιμελητής εκθέσεων, ενδυματολόγος, σκηνογράφος και καλλιτέχνης Βασίλης Ζηδιανάκης, που επιμένει να κινείται με ευελιξία μεταξύ των τεχνών και της μόδας, καταρριπτόντας στεγανά και σύνορα.

✚

λαδί δεν ανήκει προσωπικά σε κανέναν από μας. Κάνουμε μια έρευνα σχετική με την τέχνη και την τεχνολογία και μας γοητεύουν τα χάρτινα φορέματα που είναι μια υποσημείωση στην ιστορία της μόδας. Είναι φορέματα μιας χρήσης – ο βαθμός μπέν-ντον προ-α-πορτέ. Με γοητεύουν η ευφρασύτητα και το εφήμερο της χάρτινης μόδας και φανταστικαμε μια έκθεση που δεν θα αφορούσε μόνο το ίδιο το αντικείμενο, αλλά θα έθετε πραγματικά ερωτήματα. Καταλάβαμε ότι είμαστε οι μόνοι που έχουμε τέτοια συλλογή: κανείς δεν σκέφτηκε να μαζέψει αυτά τα χάρτινα φορέματα. Τα μεγάλα μουσεία μόδας ή design έχουν ένα ή δύο, μερικά δεν έχουν καθόλου. Θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε αυτό το corpus όχι μόνο για εκθέσεις για να δείξουμε το φαινόμενο της χάρτινης μόδας και των ρούχων (π.χ. δεν ξέραμε ότι υπήρχαν χάρτινα φορέματα στην περίοδο Έντιο της γαλιανόζικης ιστορίας, αυτή ήταν μια ανακάλυψη καταπληκτική), αλλά για να χρησιμοποιήσουμε αυτή τη συλλογή με εντελώς διαφορετικούς τρόπους. Πάντως, επειδή δεν έχουμε χρήματα για να συντηρήσουμε όλη τη συλλογή μας, φτιάξαμε το Rip Rap, ένα πρόγραμμα «υποθεσίας των φορεμάτων», χάρη στο οποίο εταιρείες και ιδιώτες χρηματοδοτούν τη συντήρησή τους κι εμείς τους ευχαριστούμε βάζοντας πάντα στη λεζάντα το όνομά τους. Λειτουργούμε όπως ένα μουσείο, γιατί πρέπει να βρίσκουμε τρόπους να συντηρησουμε, να καταγράφουμε, να καταγράψουμε, να κάνουμε έρευνα σε βαθύτερα επίπεδα και ταυτόχρονα να κάνουμε καινούριες εκθέσεις.

Η έκθεση «Χρααας – Μόδα από χαρτί» περιέχει.

Δεν είναι ακριβής η λέξη, γιατί κάθε φορά η έκθεση θα είναι σε καινούργια μορφή. Η ιδέα είναι η ίδια, αλλά η σκηνογραφία και η συνεργασία με τις ομάδες των διαφόρων μουσείων θα διαφέρουν. Η πρώτη είναι στις 11 Οκτωβρίου στο Λουξεμβούργο στο καινούριο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, το Mudam. Θα περιλαμβάνει βουρικά κομμάτια από τη συλλογή Ατορος που παρουσιάστηκε στην Αθήνα, από τα '60ς σαν μια επιλογή από έργα δάνεια. Στο Mudam υπάρχει η εγκατάσταση ενός καλλιτέχνη που έχει φτιάξει ένα καθιστικό όπου μπορείς να ακούσεις ήσυχα. Στην έκθεση της Αθήνας είχαμε συνεργαστεί με έναν ελληνικής καταγωγής συνθέτη, τον Γιάννη Κυριακίδη που ζει στο Άμστερνταμ, για ένα soundtrack από διαφορετικά χράτς - ήχους από οικίσματα. Είμαι ενθουσιασμένος γιατί στο Λουξεμβούργο το έργο αυτό βρίσκεται τον ιδανικό του χώρο. Θα το βάλλουμε μέσα στην εγκατάσταση, ενώ θα επέμβουμε και σε άλλους χώρους του μουσείου – ζήτησα ακόμα και τις τουαλέτες. Διευθύντρια του Mudam είναι η Marie-Claude Beaud, φοβερή προσωπικότητα διεθνώς. Είναι το board of advisers της Ατορος και με έχει επηρεάσει πολύ στο πώς βλέπω την Τέχνη σήμερα. Είναι ίσως η πρώτη που στις συλλογές ενός μουσείου σύγχρονης τέχνης συμπεριέλαβε δημιουργίες σχεδιαστών μόδας. Βάζει δηλαδή στο ίδιο επίπεδο ένα σύγχρονο καλλιτέχνη με ένα σύγχρονο σχεδιαστή μόδας ή αντικείμενων. Το Mudam έχει καταπληκτικά έργα του Σαλαγάν, του Γουσανάμ και άλλων σχεδιαστών μόδας. Παράλληλα με τη δική μας έκθεση θα υπάρχουν ακόμα 2 εκθέσεις στο μουσείο, όπου δεν κόβεις εισιτήριο για τη μία ή την άλλη έκθεση αλλά για όλες. Ολόκληρο το μουσείο, οι κτίποι του, το πιαλτηρό του είναι σχεδιασμένα, και η επιλογή των αντικειμένων που διατίθενται στο πιαλτηρό είναι υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση 2 ανθρώπων που γρήγορα τον κόσμο για δικές τους δουλειές και επιλέγουν αντικείμενα κερδοσκοπικά ή το βιομηχανικό σχεδιασμό για να μπουν στο πιαλτηρό. Το 2009 θα πάμε στο Μουσείο Μόδας της Αμβέρσας, όπου γίνονται 2 εκθέσεις το χρόνο για 5 μήνες. Αγοά αργότερα ξεκινάμε ταυτόχρονα έκθεση στο Design Museum στο Λονδίνο.

Τι θα φοροούσατε στο ιδανικό (αυτο)πορτρέτο σας;

Θα μου άρεσε πολύ ένα γιουλαμάς από ένα νέο υλικό. Είναι ένα ανδρικό ένδυμα που φορέθηκε πολύ στα Βαλκάνια, ένα είδος φουσταναλάς με ραμμένο το πανικόκορμ, σαν ρεντιγκότα αλλά με πολύ περισσότερο ύφασμα στο κάτω μέρος. ⚡